

Nemzeti Menórától a Nyugati térig

Ha eltitkoljuk indentitásunkat, nem leszünk kedvesebbek mások szemében

A washingtoni Fehér Ház előtt felállított úgynevezett Nemzeti Menórát és az ott tartott gyertyagyújtást a 2016-os ünnepi szezon harmadik legnagyobb látványosságaként említi az USA Today. Az 1979 óta megrendezett ünnepség gyertyatartóját Ronald Reagan elnök nevezte el Nemzeti Menórának. A köztéri hanukiák a Chábád mozgalom egyik legsikeresebb, ugyanakkor legtöbb port kavart kampányának eredményei.

1975-ben hatalmas vitát kavart a köztéren elsőként San Franciscóban felállított hanukai gyertyatartó. A gyertyagyújtás egyik nagy támogatója az a Bernie Sanders volt, aki idén Hillary Clinton kihívója volt az elnökjelöltségért.

A zsidó közösségen belül is voltak, akik kritizálták a köztéri gyertyagyújtásokat, leginkább

azért, mert provokációnak hitették, ami antiszemitizmust szül. A Rebbe így válaszolt a vádakra egy levélben, amit a Tennessee-i Modern Ortodox közösségnek írt: „Nehéz elképzelni, hogy azután, ami a hitleri Németországban történt, vannak zsidók, akik még mindig hirdetik azt az elképzelést, hogy ha nem keltenek feltűnést és eltitkolják zsidóságukat, azzal érdemeket szereznek a nem-zsidó szomszédaik szemében... Az antiszemitizmus és az előítélet nem igényel külső indokokat!”

A Chábád mozgalom másik nagyon látványos hanukai megmozdulása az, hogy autókra helyeznek menórákat, így teljesítve az ünnepi csoda nyilvános hirdetését. Míg a '70-es években – elég veszélyes módon – fályákat gyűjtöttek meg az autókra szerelt menórákban, ma már

modern ledvilágítás hirdeti világszerte autók tízezerein 8 napon át a Makkabeusok hősiességét és az olaj csodáját.

Budapest 1998-ban csatlakozott a kampányhoz a Nyugati téren felállított menórával. Akkor a Népszabadság „a szabad vallásgyakorlást garantáló demokrácia számára is jelentős eseménynek” nevezte az első gyertyagyújtást, mellyel „Budapest is bekapcsolódott a világ nagyvárosait behálózó ünnepségsorozatba.” A valamikor egyesek számára provokatívnak tűnő megmozdulás ma már természetes része az ünnepnek.

Ezenkívül elektromos köztéri hanukiák világítanak az ünnep napjain Budapest több pontján, így idén is a Madách téren, Móricz Zsigmond körtéren, az Örs vezér terén, valamint a Lajos utcában, az Óbudai Zsinagóga előtt.

A szent könyvek győzelme

Tévét hó 5. (idén január 3.) különleges nap a lubavicsi haszidok naptárában. 1987-ben ezen a napon ítélte oda a szövetségi bíróság az ún. Schneerson könyvtárat teljes egészében a mozgalmat képviselő *Agudas Chassidei Chabad* nevű szervezetnek arra hivatkozva, hogy az nem az egyes rebbeik, hanem a haszid közösség tulajdona.

A perre azért került sor, mert a 6. rebbe, Jozsef Jichák Schneerson rabbi egyetlen unokája magával vitte nagypája gyűjteményének néhány felbecsülhetetlen értékű darabját. A közösség és az akkori rebbe, Menáchem Mendel Schneerson rabbi azonban vitatták, hogy az ő öröksége lenne.

A per kulcsmondata a 6. rebbe lányának, és a 7. rebbe feleségének Chaya Mushka rebbecen vallomásában hangzott el: „A könyvek, akárcsak az apám, a haszidokhoz tartoznak.” A Rebbe a győzelmet az egész zsidóság sikerének tartotta, és arra kérte követőit: tartsanak könyvvásárokat ezen a napon, hogy mindenki megtölthesse otthonát szent könyvekkel.

A Nemzet Menórája a Fehér Ház előtt

Hetiszakas

Rabból alkirály

Szakaszunkban – *Mikéc (1Mózes 41:1–44:17.)* – Józsefet a börtönből egyenesen a királyi palotába szalajtják, hogy megfejtse a Fáraó álmát. Ez sikerül is neki, és azonnali hatállyal alkirályi kinevezést kap, hogy előkészítse Egyiptomot a hét szűk esztendőre. Amikor ez eljön, az éhez országokból Egyiptomba jönnek

gabonát venni és a Kánaánból jövők között vannak József testvérei is, akik annak idején eladták őt. Apjának, az idős Jákobnak azt mondták, hogy vadállat tépte szét. József nem fedí fel magát, hanem követeli, hozzák le magukkal a „kicsit”, Benjámint is. Amikor ez megtörténik, a József-dráma a végkifejlethez közeledik.

Zsidó híradó

Megjelent az Egység hanukai száma

Ebben a hónapban kilencvenegyedik alkalommal jelent meg az *Egység* magazin. A hanukai számban a makkabeusok nyomát követjük. A felkelők kapcsán eljutunk a tábori rabbinátus

um megálmoldóival és létrehozóival, majd belekóstolunk a világ hanukai finomságaiba. Végül, de nem utolsó sorban Köves rabbi a 21. századi robot-rabbik világába kalauzol bennünket. Tartsanak velünk!

intézményének kialakulásáig, megismerkedünk egy valódi tábori rabbi-val, aki a maga idejében nem melleleg újjáépítette a tönkretett Thököly úti zsinagógát. Betekintünk 1956 zsidó vonatkozásába is, lincselésen innen, felragaszokon túl. És mint mindennek, a háborúnak is vannak háláchikus vonzatai, így megtudjuk, hogyan zajlik egy zsidós harc.

Természetesen ennél derűsebb témákat is érintünk: megtudjuk, szabad-e sábesz-kor kirakni a Rubik-kockát, elbeszélgetünk a 2017-ben induló Maimonidész Gimnázi-

Az újságot megvásárolhatja az *EMIH Keren Or Központ*-jában (1052 Károly krt. 20), vagy a *Kóser Piac*on (1075 Dohány utca 36.) Ha nem szeretne semmiről sem lemaradni, akkor fizessen elő a havonta megjelenő *Egység* magazinra a www.fizetes.zsido.com oldalon a 2017. évre. A 12 lapszámot mindössze 4000 Ft-ért, 8 újság árért kaphatja meg! További információért hívja a 06 1 2680183-as telefonszámot.

Az újság korábbi lapszámait a www.zsido.com/egység oldalon találja meg elektronikus formában.

A spiritualitás fajtái

Miként képzelünk el egy igazán spirituális embert, egy istenfelő nőt vagy férfit? A Tóra megannyi különböző választ kínál ezen kérdésre. Eheti szakaszunkban a Tóra egyik különleges alakjáról, Józsefről olvashatunk.

A Bölcsék mind Józsefet, mind testvéreit úgy tartják számon, mint különleges spiritualitással bíró embereket. Habár külön-külön mindegyik rendelkezett azzal a spirituális erővel, mely végül alkalmassá tette őket arra, hogy saját törzset alapítsanak, József kiemelkedett közülük, és két törzset is alapított: Efráimét és Menaséét.

A Bölcsék tanítják, hogy a legjelentősebb különbség, az József és testvérei között volt, hogy József volt a szellemi atyja, és „menedzsere” Egyiptomban az egész országot átívelő, hatalmas központosított élelmiszertermelő rendszernek, míg testvérei egyszerű pásztorok voltak, akik viszonylagos elvonultságban töltötték életüket, napközben nyájukat hajtván az ősi Kánaán vidéki lejtőin.

Vannak emberek, akiknek ahhoz, hogy megtalálják az Istennel való kapcsolódásukat, el

kell szakadniuk az evilági, azaz gyakorlati dolgoktól. Nyugodt környezetre, a mindennapi rohanó világtól való elzárkózásra van szükségük. József testvérei is ilyenek voltak.

József ennél magasabb szinten volt. Úgy tudta ápolni az Istennel való kapcsolatát, hogy közben kulcsfontosságú szerepet játszott egy teljes civilizáció működésének a fenntartásában.

Számunkra, a modern, 21. századi ember számára mindkét példa fontos tanítással bír. József testvéreinek az elvonult, világtól kicsit elzárkózott életét kell élnünk a nap bizonyos perceiben, és ugyanez a spirituális megközelítés segít a szombati pihenés autentikus megélésében is.

A hét többi részében azonban József útját kell követnünk. Aktívnak kell lennünk, részt venni a világ folyásában, hatni az abban történő dolgokra, de mindezt úgy, hogy közben mindig szem előtt tartsuk Istent, s a vele való elszakíthatatlan, mély kötelékünket.

Kovács Kristóf rabbinövendék írása Tali Loewenthal írása nyomán

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8:00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 16:45: Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban)

Péntek: 13:00: Délutáni ima (a Keren Or-ban),

18:00 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Szombat: 8:45: Hetiszakas-tanulás,

9:15: Reggeli ima, majd *Kidus*;

15:25: Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Vasárnap és állami munkaszüneti napok: 10:00: Reggeli ima

Hétfő-péntek (munkanapokon):

5:30: Tanulás, 6:30: Reggeli ima

Péntek: 18:00: Tanulás, 18:30: *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 9:15: Hetiszakas a kabbala tükrében

10:00: Reggeli ima, majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

Az anyagi csőd esete az elfelejtett mezüzével

Mióta csak az eszemet tudom, a Rebbe az életem része volt. Legkorábbi emlékem róla hároméves koromból, a hajvágásom idejéről való, amikor az egész családomnak lehetősége nyílt beszélgetni vele. Emlékszem, ők az irodában diskuráltak komoly dolgokról, míg én a földön játszottam. Egyszer csak a Rebbe magához intett, egy gyönyörű, nagy almával a kezében. Sosem láttam még ilyen szép almát, és nagyon megkívántam. A Rebbe ezt látva mosolyogva felém nyújtotta az almát, és azt mondta: mondj rá egy áldást. A helyes áldás az almára „Bojré pri há éc”, azaz „Aki a fa gyümölcsét teremtette”, de eltévesztettem, és helyette a „Sehákol nihije bidvoro”, azaz „Minden Isten szava által kel életre” áldást mondtam.

Apám, aki a Rebbe hűséges haszidja volt, a jóság megtestesítője, hihetetlenül zavarba jött ettől. Láttam ahogy szegénynek egy izzadságcsepp gördül le a homlokán. A szeretett kicsi fia épp a lubavicsi Rebbe előtt rontja el az áldást, ennél nincs is rosszabb. Ám a Rebbe azonnal feloldotta a helyzetet. Azt mondta: „Nincs semmi baj, ez az áldás ki tudja váltani az összes többi kötelező áldást. Minden rendben van.” És tényleg minden rendben volt, hiszen a Rebbe mondta és törái törvény, hogyha véletlenül felcserélik a „pri há éc” áldását a „sehákollal”, az még rendben van.

Valamikor a bár micvóm környékén volt a családomnak még egy meghallgatása a Rebbénél, amit sosem fogok elfelejteni. Miután beszélt apámmal, felém fordult, és úgy szólt hozzám, mint egy tábornok a katonájához. „Ha felnősz, a személyes küldöttem leszel.” Bár fiatal voltam még, szavai belém égtek. Ettől kezdve mindig közel éreztem magam a

Rebbéhez, s később ez segített át életem nehezebb szakaszain, s ez volt mellettem a boldog pillanatokban is.

1980-ban hivatalosan is a Rebbe küldöttje lettem Kaliforniában, Los Angeles északi részén, amit mindenki csak Valleynek hívott. Szeretnék el-

Mordechai Einbinder rabbi Chábád küldött Los Angelesben. Az interjút Kaliforniában adta, Sherman Oaksban, 2011 szeptemberében.

mondani egy történetet arról, hogy milyen nagy volt a Rebbe hatása az ottani közösségemre is.

Volt a közösségemnek egy nagylelkű, gazdag támogatója. Pénzét főleg a tőzsdén kereste, kötvényeken és árucikkeken keresztül. Egyszer elhatározta, hogy pénzét ingatlanba fekteti, azonban ez a lépése nem, hogy nem sült el jól, de majdnem az egész vagyonát elvesztette. Nagyon el volt keseredve, így elhatároztam, hogy a Rebbe tanácsát kérem ki, miként segíthetnék rajta.

A Rebbe ezt válaszolta levelében: „Ellenőrizték a tfilinjét és a mezüzeit, én meg gondolni fogok rá az imáim alatt.” Így elmentünk hozzá, hogy ellenőrizzük a mezüzeit. Hatalmas háza volt, így komoly munka volt mindegyiket ellenőrizni. A tfilinjét is ellenőriztük ez után. A mezüzei rendben voltak, és néhány kisebb problémá-

tól eltekintve, amit helyben korigáltunk, a tfilinje is. De az idő telt, és barátom anyagi helyzete nem javult, sőt, rosszról még rosszabbra fordult. A helyzet már-már tarthatatlan volt, így megint írtam a Rebbének.

Ez alkalommal a Rebbe válasza ez volt: „Ellenőrizd a

Egyszer csak a feleség megszólalt: „Emlékszel arra az ajtóra a házban, ami a völgyre nyílik és amit beszélgettünk? Az az ajtó még mindig megvan csak nem használjuk semmire, már a növények is benőtték, de azt a mezüzet szerintem még nem ellenőriztük.” Azonnal felpattantunk, az ajtóhoz rohantunk és eltávolítottuk róla a bozótost, mikor mit láttunk? Egy mezüzet az ajtófélfán.

Mikor szemügyre vettük láttunk rajta egy hibát: a „kime hasámájim ál háárec” részből hiányoztak az „ál háárec” szavak. Ez a két szó annyit tesz mint „a földön”, ami megértettük, hogy egyértelműen az ingatlanra utal. A mezüzet kijavítottuk, barátom anyagi helyzete ezt követően szinte azonnal megoldódott. Elképesztő, hogy a Rebbe Brooklynból tudta, hogy fél kontinenssel arrébb Kaliforniában egy ház egyik mezüzeje hibás. Nem egyszer, nem kétszer, hanem háromszor is felhívta rá a figyelmünket, hogy ezzel van a baj, egészen addig míg meg nem oldódott a helyzet. Ez egészen fantasztikus.

Mordechai Einbinder rabbi

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján. Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el: www.youtube.com/alubavicsirebbe

Napi bölcsesség

Bízz és örülj!

Ha bízol abban, hogy a Jóteremtő megsegít, akkor miért tükröződik az arcon szomorúság és aggodalom? Ha igazán bízol, örvendezz!

Tzvi Freeman a lubavicsi Rebbe tanításai alapján

Kóser konyha Csörögefánk

tejes

3,5 pohár liszt
80 g vaj
2 ek. cukor
1 dl tejföl
5 tojás sárgája

A hozzávalókat sorban tálba tesszük, és néhány perc alatt rugalmas tésztát gyúrunk belőlük (ha szükséges, adjunk még hozzá folyadékot, fél dl vizet, vagy rumot).

Az elkészült tésztát legalább egy órán át pihentetjük, majd 2 mm-es vastagságúra nyújtjuk.

Derelyeszagatóval tenyérnyi rombuszokat vágunk a tésztából, a rombuszok közepét bevágjuk, és a tészta egyik csücskét áthúzzuk a nyíláson.

Forró olajban 1-2 perc alatt mindkét oldalukat pirosra sütjük, és porcukorral megszórva tálaljuk.

Hanuka-gelt és ajándékozás

Hanuka idején sokan fordulnak azzal a kérdéssel a rabbihoz: mi a helyzet a gyerekek megajándékozásával? Csak „kárpótolni” akarjuk a gyerekeinket, vagy van zsidó gyökere a szokásnak? **Oberlander Báruch** rabbi mindenkit megnyugtat eheti cikkével!

Régi szokás, hogy Hanuka egyik napján megajándékozunk a gyerekeket, bár az, hogy minden nap kapnak ajándékot, valóban újkeletű dolog, ám mindez egy nagyon érdekes, évszázados hagyományból alakult ki.

Már az 1732-ben Izmirben megjelent *Chemdat jámim* című könyvben (2. kötet 82b. oldal) szerepel, hogy Hanukakor szokás nagyobb figyelmet fordítani a „*chinuchra*” (oktatás), mivel a két szó *chanuká* és *chinuch*, azonos gyökerre vezethető vissza, ami arra mutat, hogy tartalmilag kapcsolódnak. Szokás volt például gondoskodni a szegény gyerekek oktatásáról, ahogy a fent említett könyvben olvassuk: „Ebből alakult ki az a szokás sok helyen, hogy Hanukakor a *chéderbe* járó gyerekek pénzt és más ajándékot vittek a tanáraiknak, valamint az, hogy a szegény zsidó gyerekek ilyenkor adományt gyűjtöttek a tanulmányaik folytatására”. Ezt az utóbbi szokást megemlíti már Ábrahám Gombiner rabbi (1635?– 1682) a *Sulchán áruch*-hoz írt kommentárjában (*Mágen Ávrahám* 670. fejezet eleje). Ezekből alakult ki a ma is ismert *hanuka-gelt*, hanukai pénz.

Emellett Kelet-Európában nagyon elterjedt szokás volt, hogy Hanuka idején a város rabbija végiglátogatta a körzetébe tartozó falvakat és tanította a helyi zsidókat, akik ezt pénzzel hálaálták meg – ennek a szokásnak az első említését Jáákov Jozsef Polonne-i rabbinál (1710?– 1784?) találjuk a *Toldot Jáákov Jozsef* (*Cáv hetiszakas*) című művében, ami egyébként a haszid-

izmus első nyomtatott könyve. Ebből alakult ki az a ma is sok helyen létező szokás, hogy a közösség tagjai *hanuka-geltet* küldenek a rabbijuknak az ünnep

Az 1980-as hanukai sékel

idején, hogy kifejezzék, mennyire értékelik a munkáját. (Ennél is elterjedtebb szokás *purim-gelt* küldése a rabbiknak.) Sok helyen a hanuka-pézt eleve be volt kalkulálva a rabbi fizetésébe (lásd Yitzchak Rivkind: *Jiddise gelt* 104. oldal).

A lubavicsi Rebbe édesapja, Lévi Jichák Schneerson (1878–1944) jekatyerinoszlavi rabbi szerint (*Likuté Lévi Jichák* 3. kötet 358. oldal) azért alkalmas idő a Hanuka a pénzszerzésre, mert írva van a Tóra kapcsán: „Hosszú élet van jobbában, *baljában gazdagság és dicsőség*” (*Példabeszédek* 3:16.). Mivel pedig a Hanuka micváját, a gyertyagyújtást a háláchá szerint bal oldalon kell teljesíteni (ti. az ajtónyílás bal oldalára tesszük a gyertyatartót), ezért ehhez az ünnephez különösen kapcsolódik a pénzszerzés.

Érdekes, hogy ez a szokás sok helyen megtetszett a többi hitközségi alkalmazottnak is, akik ebben az időszakban körbejártak és a megélhetésükre gyűjtöttek pénzt a közösség tagjaitól. Ez

azonban nem váltott ki általános tetszést: például Minszkben 1848-ban jegyzőkönyvbe vették, hogy a hitközség a Chevra kasz-szájából további kilenc ezüst rubelt fog adni a kántornak, hogy ne járjon körbe pénzt gyűjteni (*Toldot hájáim* 111. dokumentum, *Jiddise gelt* 104. oldal).

Hogy lett ebből a gyerekek megajándékozása? Úgy, hogy amikor a gyerekeknek pénzt adtak a tanáraik számára, adtak nekik is a szüleik, hogy kedvet csináljanak a tóranuláshoz (*Emet löjáákov, Orách chájim* 670. fejezet). Sok helyen ezt Hanuka ötödik napjára időzítették, mivel az soha nem eshet sábeszra (*Nité Gávriel, Chanuká* 51. fejezet 7. lábjegyzet; lásd még *Hájom jom* kiszlév 28.).

Van, ahol csak a kiskorú gyerekeknek adnak *hanuka-geltet*, máshol a nagyobbaknak is, sőt akár a házásoknak is. Nagy rabbik, így például a pozsonyi *Chátám Szofer* és a lubavicsi rebbe is, nem csak a családjuknak, hanem a jesiva böchereknek is adtak *hanuka-geltet* (*Nité Gávriel* uo.).

Az utóbbi évtizedekben zsidó körökben már sokkal elterjedtebb a jólét, mint azelőtt, így egyre többen adnak Hanuka minden napján pénzt, illetve azt helyettesítő ajándékot a gyerekeiknek. Izraelben ilyenkor új pénzermét is adnak ki, amit szintén szokás a gyerekeknek ajándékozni *hanuka-gelt* gyanánt. A saját családjukban mi azt a szokást követjük, hogy a gyerekek sábesz kivételével minden nap kapnak ajándékot, és az ötödik estén, megemlékezve a régebbi szokásról, nagyobb ajándékkal lepjük meg őket.

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: **Oberlander Báruch** rabbi
Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja el!

Munkatársak: **Golubovics Martina,**
Dénes Anna, Kovács Kristóf
Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**
ISSN 1416-4604

